

Ar vienu kāju pieaugušo dzīvē

IK Kate Kļave

Darba devējiem piešķiršanās jau sākusies, bet skolēniem pavisam drīz būs jāsteidz uz kādu no Nodarbinātības Valsts aģentūras (NVA) filiālēm, ja ir vēlme šovasar strādāt un vismaz vienu mēnesi iepazīt, ko nozīmē strādāt algotu darbu, kādas ir darba devēja un darbaņēmēja attiecības. Par projektu, kuru jau ceturto gadu skolēnu nodarbināšanai vasarā īsteno NVA, stāsta aģentūras Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja Ilona Jurševska.

Kā šo trīs gadu laikā, kopš tiek īstenots skolēnu nodarbinātības projekts, augusi darba devēju un skolēnu aktivitāte? Kā jūs to skaidrojat?

Tendence ir pozitīva. Ja 2004. gadā pasākumā varam iesaistīt vien 3000 pusaudžus un 400 darba devējus, tad pagājušo gadu mūsu pasākumā piedalījās jau vairāk kā 13 tūkstoši pusaudžu un 3000 darba devēju.

Tas skaidrojams ar šim pasākumam atvēlēto finansējumu, kā arī ar labās prakses piemēriem, ar ko apmainās gan darba devēji, gan skolēni.

Kādi ir lielākie ieguvumi gan darba devējiem, ganņēmējiem?

Pirmkārt, šis pasākums ir paredzēts pusaudžiem kā iespēja ar vienu kāju „iekāpt” pieaugušo dzīvē, respektīvi, sajūties kā darba tirgus dalībniekiem. Visas grūtības, kas, iespējams, bijis jāpiedzīvo gan saistībā ar dokumentu nokārtošanu – algas nodokļu grāmatiņa, izziņas no skolas, no ģimenes ārsta, darba līguma noslēgšana, gan attiecībās darba vidē, cerams, dos nākotnē nepieciešamās darbīkārtošanās iemaņas, bet kādam kalpos arī kā pamudinājums tik ātri neklūt par darbaņēmēju, bet gan turpināt mācības izglītības iestādē.

Daudzviet Latvijā līdz šim pusaudžiem nebija iespējas savu brīvlaiku izmantot lietderīgi – oficiāli strādājot un nopelnot ģimenes budžetā arī kādu papildu latu.

stādē.

Otrkārt, daudzviet Latvijā līdz šim pusaudžiem nebija iespējas savu brīvlaiku izmantot lietderīgi – oficiāli strādājot un nopelnot ģimenes budžetā arī kādu papildu latu. Ja Rīgas bērni pagājušajā vasarā vairs nebija tik aktīvi strādāt par minimālo algu, tad lauku reģionos pusaudžu atsau-

Nodarbinātības Valsts aģentūras Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja Ilona Jurševska.

cība joprojām bija liela.

Treškārt, ja runājam par darba devēja ieguvumu, tad vispirms jāaplūko pašreizējā situācija darba tir-

mērā, liek strādāt vairāk nekā to ļauj likumdošana. Vai ir kādi kontroles mehānismi un vai jūs saņemat sūdzības?

audža darba vietu un veic pusaudžu anketēšanu. Ja nu kāds darba devējs izrādīties negodīgs, tad līgums ar viņu tiek laužts.

Ja mēs 2004. gadā sākām ar pusaudžiem 15 līdz 18 gadu vecumā, tad šogad plānots piedāvāt darba iespējas arī 13 gadīgiem bērniem.

gū; un tā runā par darba spēka deficītu. Tas ir īpaši izjūtams tādās profesijās kā, piemēram, mazumtirdzniecības pārdevējs. Šajā gadījumā darba devējiem ir ļoti izdevīgs pusaudžu darbs, jo darbinieki

Darba devēja atbildību nosaka virkne ar pusaudžu nodarbinātību saistītu normatīvo aktu, kā arī tas, cik lielā mērā darba devējs ir vai nav sociāli atbildīgs. Lai kontrolētu šo situāciju, ir izveidots diezgan stingrs

Kas no likumdošanas aspekta jāzina vecākiem par skolēnu nodarbinātību, lai konkrētos gadījumos zinātu, ka bērna sūdzībām ir pamatojums?

Vispirms ieteiktu vecākiem iepazīties ar darba līgumu, kuru pusaudzis ir noslēdzis ar darba devēju. Šim līgumam esam izveidojuši tipveida formu, un visas lietas, kas būtu jāzina šādos gadījumos, ir atrunātas šī darba līguma nosacījumos. Ar tipveida līgumu var iepazīties NVA mājas lapā www.nva.gov.lv/ Darba devējiem/Nodarbinātības pasākums vasaras brīvlaikā.

Par konstatētajiem pārkāpumiem noteikti ir jāziņo arī NVA filiālei, kas pusaudzi nosūtījusi pie konkrētā darba devēja.

Vai ir iecerēta šā projekta attīstība nākotnē, kas piedāvātu jaunas iespējas?

Šis projekts ir attīstījies, gadu no gada piedāvājot

darba iespējas aizvien plašākai pusaudžu, jauniešu, pat bērnu auditorijai. Ja mēs 2004. gadā sākām ar pusaudžiem 15 līdz 18 gadu vecumā, tad šogad plānots piedāvāt darba iespējas arī 13 gadīgiem bērniem. Īpaši ir jāatzīmē pusaudžu ar speciālām vajadzībām mērķa grupu. Pagājušajā gadā pasākumā iesaistījās gandrīz 300 pusaudžu ar speciālām va-

Par konstatētajiem pārkāpumiem noteikti ir jāziņo arī NVA filiālei, kas pusaudzi nosūtījusi pie konkrētā darba devēja.

jadzībām.

Šogad kā jaunums ir jāpiemin arī iespēja strādāt tur, kur pusaudzis atradīsies vasaras mēnešos nevis pēc deklarētās dzīves vietas.

Esam mēģinājuši optimizēt arī iesniedzamo dokumentu formas gan pusaudžiem, gan darba devējiem.

Darbam var pieteikties arī pusaudži un jaunieši ar īpašām vajadzībām. Cik aktīvi viņi izmanto šo

iespēju un kāda ir darba devēju attieksme?

Darba devēju attieksme bija ļoti, ļoti pozitīva. Varētu pat teikt, ka darba vietu piedāvājums pārsniedza pieprasījumu. Šos darbaņēmējus darba devēji atzina par sevišķi izdarīgiem, kārtīgiem un ar augstu atbildības sajūtu apveltītiem darbiniekiem. Šie pusaudži pārsvarā tika nodarbināti ēdināšanas uzņēmumos.

Vai paredzams, ka arī šogad pieaugs darba devēju unņēmēju skaits un vai līdz ar to tiks palielināts finansējums?

Plānotais valsts finansējuma apjoms šim gadam ir samazinājies, jo, kā jau minēju, pagājušās vasaras vidū bija grūtības atrast pusaudžus, kuri bija pieteikušies darbam vasaras sākumā, un pārsvarā tie bija rīdnieki. Bet tas ir tikai viens no iemesliem. Valsts politika attiecībā uz šo pasākumu ir tāda, ka darba devējam perspektīvā būs jāsaņem šos strādāt gribētājus vasaras brīvlaikā nodarbināt arī bez valsts subsidijām. Mūsu pieredze liecina, ka daudzi darba devēji, kuri bija mūsu sadarbības partneri, uzsākot šo projektu, jau pagājušajā gadā atrada iespēju un uzskatīja par izdevīgāku nodarbināt jauniešus bez mūsu starpniecības. No vienas puses – valsts iestāde nediktē nosacījumus, no otras – tomēr tā ir alternatīva darba spēka deficīta mazināšanai.

NVA šī projekta nākotni vairāk saista nevis ar kvantitatīvu, bet gan ar kvalitatīvu un daudzveidīgu darba vietu piedāvājumu pusaudžiem, kas vienlaikus kalpotu gan kā profesionālās karjeras ievirzes pasākums, gan arī tik ļoti šodien nepieciešamais dar-

ba prakses apliecinājums izvēlētajā profesijā.

Kā radās doma šādam projektam? Vai tika ņemta vērā kāda ārvalstu pieredze?

Iepazīstoties ar ārvalstu, īpaši, Lietuvas pieredzi, kur šādi projekti jau notika, sapratām, ka pienācis laiks arī Latvijā ļaut pusaudžiem vasaras brīvlaiku pavadīt lietderīgi – strādājot oficiālu darbu un par to saņemot arī atalgojumu.